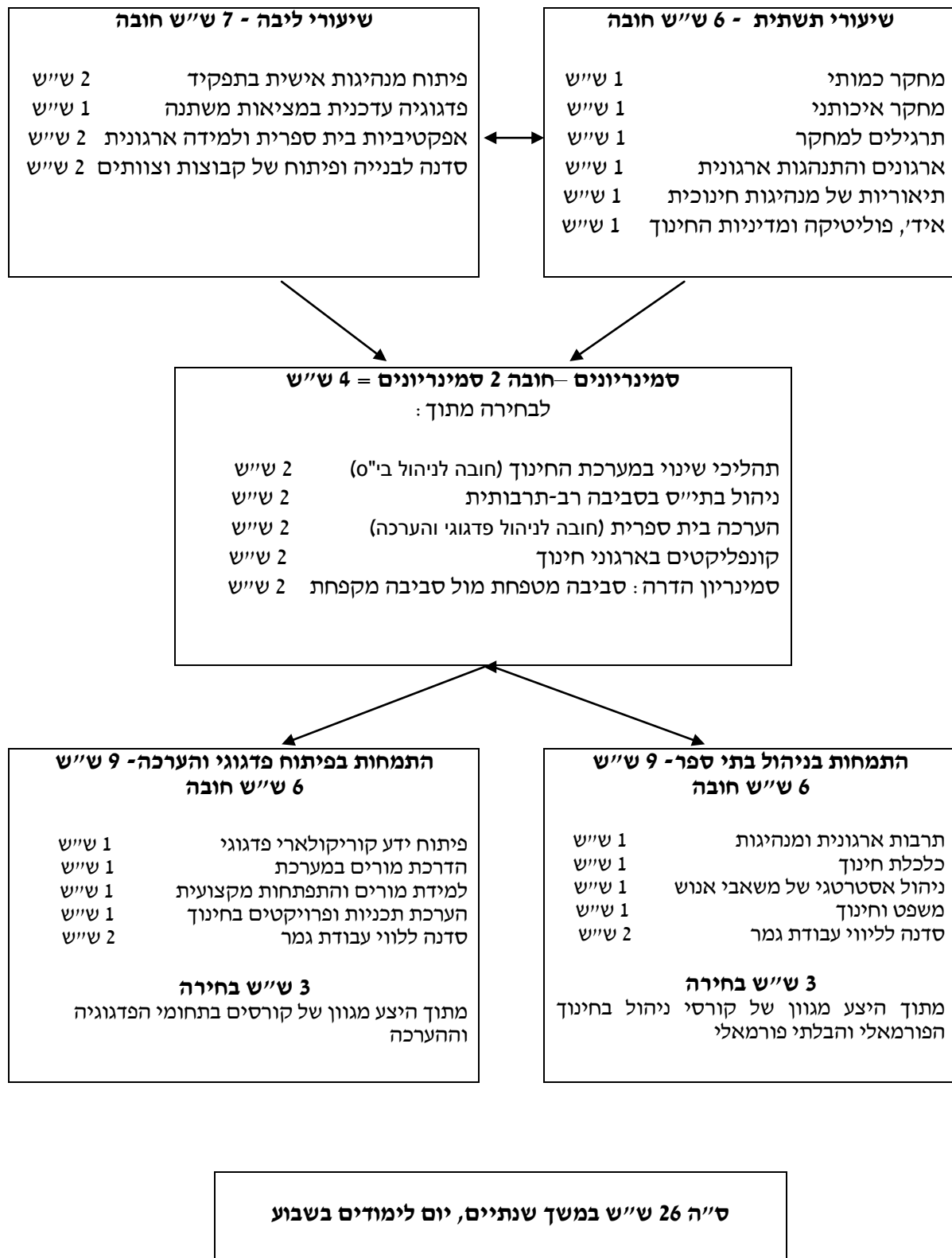

תרשים מבנה הלימודים בתכנית מנהיגות בחינוך תשע"ה

תואר שני בניהול וארגון מערכות חינוך

קורסי תשתית - חובה (6 ש"ש)

מחקר כמותי

1 ש"ש, שנה א'

מטרת הקורס היא להקנות לסטודנטים כלים להבנת ההליך המחקרי ביעוץ החינוכי, המתבצע בגישה כמותית, כפי שבא לידי ביטוי במאמרים מדעיים. לשם כך נלמד כיצד לכתוב עבודה מדעית תוך שילוב בין מושגים תיאורטיים ואמפיריים. הקורס כולל פיתוח מיומנויות להתבססות על סקירת ספרות מדעית לשם ביצוע מחקר. כמו כן, הקורס עוסק בפיתוח מיומנויות להצגת שאלות מחקר והשערות; בחירה בשיטות מדידה ואיסוף נתונים; הבנה ויישום של מונחים בסטטיסטיקה תיאורית. בנוסף, ילמדו המשתתפים שיטות כמותיות לאיסוף נתונים (סקר, ראיון, שאלון ועוד), בניית כלי מחקר ושאלונים. ניתוח הנתונים יעשה בעזרת תוכנת SPSS. לבסוף תתבצע כתיבה של עבודת סיכום המיישמת את הכלים שנלמדו בקורס.

מחקר איכותני

ד"ר שירלי מידז'נסקי

1 ש"ש, שנה א'

הקורס יעסוק בהכרת מאפייני המחקר האיכותני תוך כדי בחינת מחקרים איכותניים בתחום מדיניות החינוך וארגון. יעשה לימוד ושימוש מושכל בכלי המחקר האיכותני (תצפית, ראיון וניתוח מסמכים). בקורס יוצגו שיטות לעיבוד נתונים על מנת שהסטודנט יוכל להתנסות באיסוף נתונים מהשדה וניתוחם. בקורס ילמדו דרכי תכנון מחקר איכותני, סוגיות אתיות הנובעות מהמחקר, שלבים בהגשת הצעת מחקר (הצעה מקדמית, בניית תוכנית המחקר, כתיבה המחקרית). הקורס יתבסס על הרצאות תיאורטיות, דיון במאמרים, הדרכה בביצוע פעילות מחקרית: תצפיות, ראיונות וניתוחי מסמכים, דיון על הנתונים והממצאים, בניית כלים וקטגוריות לניתוח הממצאים ופירושם, סיוע בבניית הצעת מחקר והצגת ההתנסויות המחקריות הראשוניות.

ארגונים והתנהגות ארגונית

ד"ר גילת כהן

1 ש"ש, שנה א'

מחקרים שונים מראים כי אחת הסיבות המרכזיות לכישלון מנהלים בתפקידיהם הוא היעדר יכולתם להבין את התנהגות עובדיהם ואת הכוחות הפוליטיים הפועלים בתוך הארגון. כמו בארגונים בכלל גם בארגון הבית ספרי, מנחים, מדריכים ומנהלים נדרשים להקדיש זמן ניכר בעבודתם לפתרון בעיות של התנהגות, מוטיבציה ומוקדי כוח בארגון. מטרת הקורס להגביר את המודעות לנושא ההתנהגות של מנהלים ומורים בארגון הבית ספרי, לזהות ולטפח את הגורמים המשמעותיים בבית הספר ולגייסם בקורס יידונו נושאים כמו הנעת מורים, עמדות, שביעות רצון, שיתוף מורים בניהול, ניהול קונפליקטים ועוד. יעשה שימוש בניתוחי אירועים הלקוחים מחיי היום-יום בארגוני חינוך. הקורס ייתן בידי המשתתפים כלים תיאורטיים ומעשיים להבנה ולהתייחסות לנושא התנהגות אנשים ובעלי תפקידים בארגון הבית ספרי ולהנעתם כשותפים בגיבוש מדיניות הארגון.

תיאוריות במנהיגות חינוכית (קורס מקוון)

ד"ר חנה קורלנד

1 ש"ש, שנה א'

"גרד את פני השטח של מוסד חינוכי מצטיין ותמצא מנהל מצטיין. הסתכל לתוך מוסד חינוכי כושל ותמצא מנהיגות חלשה וכושלת". זוהי התפיסה הרווחת (Lethwood & Riehl, 2003). ההכרה בחשיבותה וחיוניותה של המנהיגות חינוכית להצלחתו של בית הספר והשפעתה על איכות בתי הספר הולכת וגדלה. מצטברות עדויות מחקריות לגבי המרכיבים המרכזיים של מנהיגות שתורמים ליצירת בתי ספר טובים יותר. מטרת הקורס היא להקנות ללומדים בסיס תיאורטי להבנת תופעת המנהיגות בכלל ומנהיגות חינוכית בפרט. לבחון את ההבדלים בין מנהיגות לניהול ואת יחסי הגומלין בין המנהיג למונהגים בהקשר הבית ספרי. להבין את מקומה ותפקידה של מנהיגות חינוכית בהובלת מוסד חינוכי להצטיינות ולמימוש יעדיו. לבחון את השפעותיהן של מנהיגות מתגמלות ומנהיגות מעצבת על התהליך החינוכי ועל עבודתם של אנשי הסגל ובעלי התפקידים במוסד החינוכי. ולהכיר מגמות גלובליות בחקר מנהיגות חינוכית.

אידיאולוגיה, פוליטיקה ומדיניות החינוך

פרופ' ישעיהו תדמור / ד"ר ניבי גל אריאלי

1 ש"ש, שנה א' + ב'

הקורס יציג תיאוריות ותפיסות שונות ביחס למושגים: "אידיאולוגיה", "אידיאולוגיה בחינוך", "תרבות פוליטית" ו"מדיניות החינוך". אלה תשמשנה לחידוד היכולות לזהות ולנתח השפעות אידיאולוגיות ופוליטיות על מערכת החינוך בישראל. יבחרו מקרי מבחן ללימוד ההשפעות האלה, כמו מסמכי "אני מאמין" של בתי ספר, חוקי חינוך עיקריים, רפורמות בחינוך, בתי ספר ייחודיים ועוד. ביחס לחלק מהנושאים הנחקרים תידונה דילמות הקשורות במנהיגות הבית ספרית.

קורסי ליבה - חובה (7 ש"ש)

פיתוח מנהיגות אישית בתפקיד

ד"ר איציק גונן

2 ש"ש, שנה א'

הקורס יתמקד בניסיון לחקור וללמוד את סגנון המנהיגות של כל אחד מהמשתתפים, לפתח סגנון זה ולהשפיע עליו באופן שיאפשר לבעליו להיות מנהיג אפקטיבי יותר בתפקידים אותם הוא ממלא או ימלא בעתיד בביה"ס ובארגוני חינוך אחרים. הקורס יקרא תגר ויעמיד למבחן את מודל המנהיגות של כל אחד מהמשתתפים, יבחן את נכונותם לשנות את תפיסותיהם המנהיגותיות ויסייע לכל אחד מהם להגדיר מסלול אישי וכלים לפיתוח מנהיגותו האישית והקבוצתית בתפקידי חינוך בהתבסס על **המנהיגות המעצבת**, כחלק מרכזי ב"מודל הטווח המלא של המנהיגות" (באס ואבוליו). הקורס יבחן תהליכים לפיתוח מנהיגות ממוסד ובלתי-ממוסד תוך ניסיון ללמוד ממנהיגים חינוכיים שהוכיחו יכולתם בשטח. נקודת המוצא של הקורס היא תפקידו החינוכי-מנהיגותי של המורה-מחנך-מנהיג, כאשר הקורס בוחן שאלות הנוגעות למנהיגות תכליתית, חזון מנהיגותי, הצבת מטרות ומימושן, והנעה וחניכה של המונהגים, תוך שהוא עושה שימוש ומפתח את היכולת למודעות עצמית, רפלקציה ולמידה.

אפקטיביות בית-ספרית ולמידה ארגונית (כולל עבודה בשטח)

ד"ר חנה קורלנד ואיתן שטיינפלד

2 ש"ש, שנה ב'

סוגיית האפקטיביות של בתי הספר, בחינת "תוצריהם" של בתי-הספר, "תפוקותיהם", ו"יעילותם", מעסיקה רבים: אנשי ציבור, אנשי חינוך, הורים ולומדים. חקר האפקטיביות של בתי הספר מורכב ורב ממדי היום יותר מתמיד. הסביבה החינוכית השתנתה ומשתנה במהירות עקב השינויים וההתפתחויות המהירות בטכנולוגיה, בכלכלה ובאקלים החברתי והפוליטי. היעדים החינוכיים מורכבים יותר, המשימות החינוכיות תובעניות יותר, הציפיות החינוכיות של הציבור מגוונות יותר ואחריות בית הספר כבדה משהייתה אי פעם בעבר. היכולת של בתי הספר להסתגל ולהתאים עצמם לשינויים, כרוכה ביכולתו הפדגוגית והארגונית של מנהל בית הספר להוביל לשיפור מתמשך של תהליכי ההוראה והלמידה באמצעות למידה ארגונית מתמשכת. מטרת הקורס לבחון ולהבין מהם המאפיינים של בתי ספר אפקטיביים ומשמעותם להצלחת בית הספר. לבחון את תפקיד המנהל כמוביל ומכוון את תהליך הלמידה הארגונית כתהליך אינטגרטיבי הוליסטי, שנוגע לכל אותם מבנים ומנגנונים ממוסדים שמאפשרים לצוות בית הספר בכל הרמות לקחת חלק בליטוש ושיפור מתמשך של עבודת ההוראה שלהם ובכך לשפר את האפקטיביות של בית הספר כמוסד חינוכי. לבדוק כיצד המנהל מסייע לבית הספר כארגון חינוכי לעצב את פעולותיו, להשביח ולשפר את ביצועיו ולהשיג את מטרותיו לאורך זמן.

תהליך הלמידה יתקיים בכיתה ובשטח (פרקטיקום). במרכז הפרקטיקום תעמוד סוגיית האפקטיביות והלמידה הארגונית, בחינת "תוצריהם" של בתי-הספר ומוסדות החינוך האחרים, "תפוקותיהם", ו"יעילותם". במהלך הפרקטיקום, בסמסטר ב', יתנסו הסטודנטים בזיהוי מופעים שונים של מימדי האפקטיביות הבית ספרית, בפרקטיקות הנהוגות בבתי הספר בהם יבחרו כשדה להתנסות. מטרת התנסות זו לפתח רגישות, לרכוש ולשכלל כלים לזיהוי הקשרים בין פרקטיקות בית ספריות למימדי האפקטיביות הבית ספרית כפי שנלמדו בתיאוריה.

סדנה לבנייה ופיתוח של קבוצות וצוותים

ד"ר איציק גונן

2 ש"ש, שנה ב'

מטרת הקורס הסדנאי לאפשר למשתתפים לחוות תהליכים קבוצתיים משמעותיים כבסיס ללמידה של בנייה ופיתוח של קבוצות וצוותים. עבודת הקבוצה הלומדת תתבסס בחלקים מרכזיים על עבודותיהם של ביון, קליין ופוקס, ותשלב חשיבה פסיכואנליטית עם תפיסת "תיאורית המערכות" הרואה את הארגון כמערכת פתוחה. כלומר – לארגון/קבוצה יש תכונות כשל אורגניזם חי, והוא מתקיים כל עוד נשמרים יחסי הגומלין שלו עם הסביבה. בתוך הארגון/קבוצה מתקיים מבנה של תפקידים ומטלות הקשורים בהתמודדות עם הסביבה החיצונית. כשל בהתמודדות עם מטלות אלה קשור לא פעם להגדרת הגבולות, לקונפליקטים ולתהליכים הלא-מודעים המתרחשים בארגון/קבוצה, בסביבה, או בגבול שביניהם. בסדנה יתקיימו תהליכי עיבוד ויישום של תיאוריות אלה למערכת החינוכית ולבית הספר תוך שימוש בתהליכים של רפלקציה ומשוב.

פדגוגיה עדכנית במציאות משתנה

ד"ר איריס וגנר-גרשגורן

1 ש"ש, שנה א'

מציאות החיים סביבנו גולשת לממדים שאופיינו בזמנו כממדים עתידיניים: "הקרוב והרחוק" הסדר והמקרויות בעולם פלורליסטי ודינמי שוכנים בכפיפה אחת. הלמידה מתרחשת בכל מקום, בכל עת ועל-ידי כל אחד, כאשר מערכת היחסים בין בני האדם ובין תוכני המרחב הם מורכבים ורב ממדיים וכאשר רכישת הידע מתרחשת מעבר ללמידה אקדמית ממוסדת (לוי, 1996, אבירם 2000). הידע הפך לעוצמה (טופלר, 1992). מהפכת התקשורת והמהפכות הכלכליות והארגוניות המאפיינות את הפוסטמודרניזם יצרה שינוי בתפיסות הידיעה והלמידה – מתפיסות של למידה פסיבית של ידע סטטי לתפיסות של למידה תוך-פעולה של ידע מעשי משתנה תדיר (אבירם, 2000). מטרת קורס זה לבחון את תהליכי ההוראה-למידה במציאות משתנה תלוית הקשרים תרבותיים ואינטלקטואליים רחבים ותוך זיקה לרלוונטיות שלהם, ולנתח את השפעת המציאות המשתנה על תהליכי ההוראה-למידה והנגזר מהם.

סמינריונים

חובה: שני סמינרים מתוך חמישה (4 ש"ש בשנה א' + ב')

תהליכי שינוי במערכות חינוך (חובה בהתמחות ניהול ביי"ס)

ד"ר גילת כהן

2 ש"ש שנה א'

השינויים בסביבה בה פועלת מערכת החינוך, הפורמאלית והבלתי פורמאלית והשינויים המתחוללים במערכות אלה כעת ובעתיד הקרוב, מחייבים ידע רחב ועדכני בתחום ההתמודדות עם שינויים והובלת שינויים על מנת לעמוד בהצלחה באתגרים. מטרת קורס זה להקנות ידע תיאורטי עדכני מהמחקר והספרות המקצועית על תהליכי שינוי בארגונים בכלל ובמערכות חינוך בפרט. הדגש יהיה על תהליכי שינוי מתוכננים המנוהלים על ידי צוותי היגוי ומנהיגות הארגון החינוכי. הקורס יקנה כלים מעשיים לניהול אפקטיבי של שינוי: אבחון וזיהוי מוקדי שינוי, התגברות על התנגדות לשינוי ועוד. בעבודה הסמינריונית במסגרת הקורס יתאפשר לחקור לעומק תהליך של ניהול שינוי בארגון בכלים מדעיים.

הערה: סמינריון זה הוא חובה בהתמחות ניהול מוסדות חינוך.

בתי ספר בסביבה רב-תרבותית

פרופ' לילך לב ארי

2 ש"ש, שנה ב'

ישראל היא חברה מרובת תרבויות בה קיימות קבוצות אתניות שונות כולל קבוצות מיעוטים. ניהול בחברה כזו מורכב שכן עליו לכלול התייחסויות רב תרבותיות להפחתת ניכור בין הקבוצות השונות – בין אם הן מורכבות ממהגרים ובין אם מדובר ביחסי רוב ומיעוטים. הסמינריון יתמקד במושג הרב-תרבותיות מול ריבוי תרבויות - תוך בחינת יחסי הגומלין בינו לבין מערכות חינוכיות וניהולן. מטרת הסמינריון בהקשר זה תהייה: ניתוח מבנה החברה הישראלית ומערכת החינוך שלה לאור ריבוי תרבויות ורב תרבותיות; פיתוח יכולת הסטודנטים לאתר בעיות ולהתמודד עימן בניהול בית ספר בחברה מרובת תרבויות, והקשר בינם לבין גבולות חברתיים, שינוי חברתי ותרבותי, ערכים ונורמות בחברה הישראלית. הקורס יעסוק בבחינה תאורטית של הובלת שינוי חברתי בהקשר הרב תרבותי, תוך שימת דגש על היתרונות של חינוך לרב תרבותיות, לעומת סגירות סקטוריאלית, בהפחתת קונפליקטים וניכור בין תרבויות משנה בתחומי בית הספר. בנוסף, יעסוק הקורס בקשר בין הרכב האוכלוסייה הבית-ספרית לבין רמת הניכור והאלימות - כחלק ממרכיבי האקלים בבית הספר ויוצגו מודלים של בתי ספר המתמודדים עם הסוגיה ברמת התלמידים והצוות החינוכי.

הערכה בית-ספרית (חובה בהתמחות ניהול פדגוגי והערכה)

ד"ר חנה קורלנד

2 ש"ש, שנה א'

מטרתה של ההערכה הבית-ספרית היא שיפור מתמיד של ההישגים הלימודיים והחינוכיים על כל היבטיהם כנובעת מתפיסת האחריות כעקרון מנהיגותי וניהולי. מטרת סמינריון זה הוא לפתח תפיסת הוליסטית של הערכה בית ספרית, דהיינו לגבש מדדים של הערכה ומדידה בהסתמך על הקשרים והזיקות בין מרכיבי המערכת הבית ספרית לבין תהליכי הערכה מובנים לשיפור בית הספר. מתוך כך מיועד הסמינריון לניתוח גישות ומודלים להערכה בית ספרית, לפיתוח גישה ביקורתית לגבי הגורמים המשפיעים על הערכה בית ספרית ולהקניית כלים לשימוש בהערכה ככלי ניהולי. העבודה הסמינריונית תעסוק באבחון יחסי גומלין בין התפיסה החינוכית של מוסד חינוכי ועדיו לבין תכנון וביצוע של תהליך הערכה מעצבת.

הערה: סמינריון זה הוא חובה בהתמחות פיתוח פדגוגי והערכה

קונפליקטים בארגוני חינוך

ד"ר גלית ברנשטוק

2 ש"ש, שנה ב'

קונפליקט הוא תופעה מובנית בארגונים. קונפליקטים נובעים מהבדלים בידע ובניסיון של חברי הארגון, בתפקיד ובתחומי האחריות, בתרבות ובערכים של חברי הארגון, וכמובן גם כתוצאה של מחסור במשאבים. יש מספר רמות של קונפליקט היכולות להתקיים בו זמנית: קונפליקט תוך אישי, קונפליקט יחיד-ארגון, קונפליקט בין אישי וקונפליקט בצוות.

מטרת הסמינר היא להבין את המקורות השונים להיווצרות קונפליקטים בארגוני חינוך, להכיר את סוגי הקונפליקטים וההשלכות השונות האפשריות של הקונפליקטים על היחיד בארגון כמו גם על תפקוד הארגון כשלם, ובהתאם לכך להציג דרכים להקטנת הסיכוי להיווצרות של קונפליקטים ודרכים לטפל בקונפליקטים קיימים. בסמינריון תשולב בחינה אמפירית או תיאורטית של שאלות מחקר הדנות בקונפליקטים בארגוני חינוך.

סביבה מטפחת מול סביבה מקפחת: השפעת תרבות בית הספר על הצלחת התלמידים

ד"ר מיכל ראזר

2 ש"ש, שנה ב'

הסמינר יעסוק בלמידה שיטתית של תהליכים ארגוניים ומערכתיים של בית הספר בכלל ושל בית ספר העוסק בחינוך והוראה של תלמידים בהדרה, מטרת הסמינר תכנון להעלאת המודעות של הסטודנט למאפיינים הייחודיים של בית ספר העוסק באוכלוסייה בסיכון.

הסמינר יקנה כלים לחשיבה ביקורתית לגבי התהליכים המערכתיים הבית-ספריים אשר תורמים ומשפיעים על האינטראקציה בין בית הספר לבין התלמידים בהדרה והמיועדים לפיתוח תפיסה מקצועית של הסטודנט כמורה לאוכלוסייה בסיכון, תוך הבנה מעמיקה של הקונפליקטים הכרוכים במקצוע זה.

במסגרת הסמינר יובילו הסטודנטים תהליך התערבות מערכתי במקום העבודה שלהם.

עבודת גמר

כתיבת עבודות גמר

פרופ' שוש לשם, ד"ר איריס וגנר-גרשגורן, ד"ר גלית ברנשטוק, ד"ר ניבי גל-אריאלי

2 ש"ש, שנה ב'

מטרת סדנה זו לכותבי עבודת גמר סמינריונית היא ללוות את הסטודנט בכל השלבים שבין הרעיון לעבודת הגמר, דרך תרגומו האופרטיבי, ועד להשלמת עבודת הגמר. נושאי הסדנה יכללו: פיתוח היכולת לשאלת שאלות ממוקדות עניין. איתור הסוגיה ההוראתית-חינוכית אתה יתמודד הסטודנט בעבודת הגמר; התווית קווי מתאר לרעיון המרכזי או לשאלת המחקר, ובהמשך הנחיית ולווי הסטודנט לאורך כל הדרך ועד להשלמתה של עבודת הגמר והגשתה.

כתיבת עבודת גמר מורחבת

פרופ' שוש לשם

2 ש"ש

הסדנה לכותבי עבודת גמר מורחבת תוביל את הסטודנט עד להשלמת תהליך התקשרות עם המנחה שייבחר בהתאם לנושא העבודה וקבלת הסכמתו להנחיה, וכן העזרות בקבוצה בהמשך בתהליך ההתמודדות עם ביצוע המחקר וכתיבת העבודה.

התמחות ניהול מוסדות חינוך (9 ש"ש)

קורסי חובה (6 ש"ש)

תרבות ארגונית ומנהיגות

ד"ר גלית ברנשטוק

1 ש"ש, שנה ב'

'תרבות ארגונית' היא כלל הערכים, האמונות הבסיסיות, הנחות היסוד והמנהגים המשותפים לכלל חברי הארגון. התרבות הארגונית כוללת הן את הרובד הגלוי של ערכי הארגון, דברים חיצוניים ומוחשיים כגון, מבנה פיזי, לבוש, שפה, סמלים ומיתוסים, והן את הרובד הסמוי, ערכים והנחות יסוד שפועלים באופן בלתי מודע ונלקחים כמובנים מאליהם.

לכל ארגון תרבות המאפיינת אותו, המתפתחת בצורה ספונטאנית לאורך זמן, כתוצאה של פעילות גומלין בין חברי הארגון. טענה רווחת היא כי תרבות ארגונית "חזקה", המתאימה לסביבה החיצונית, יכולה לתרום לאפקטיביות של הארגון. טענה זו תרמה לפיתוח של גישה הרואה בתרבות הארגונית כלי לניהול הארגון. על פי גישה זו למנהלים-מנהיגים של הארגון יש תפקיד מרכזי בעיצוב והגדרת התרבות, הטמעתה בקרב כלל חברי הארגון וטיפוחה לאורך זמן, כך שהתרבות תהווה ציר מרכזי לקבלת החלטות בכל הפעילויות בארגון. לתרבות הארגונית יש השפעה על הערכים, הרגשות וההתנהגות של חברי הארגון כפרטים, ועל תפקוד הארגון כשלם.

מטרת הקורס היא הבנת המשמעות של התרבות הארגונית בבית הספר, החשיבות וההשלכות שלה על הפעילות של המורים כמו גם על בית הספר כארגון וכן הבנת תפקיד המנהלים בארגוני חינוך בעיצוב והטמעת התרבות.

כלכלת חינוך: יישומים ברמת ביה"ס

ד"ר אריה הרשקוביץ

1 ש"ש, שנה א'

הקורס יתבונן במערכת החינוך במונחים כלכליים. מבחינה כלכלית החינוך הוא סוג של טובין ציבוריים, בכך מכירה תורת הכלכלה בחובתה של המדינה לספק חינוך לאזרחיה ולווסת גם את היצע החינוך על ידי גורמים עסקיים והמגזר השלישי. התמהיל הנכון בין שלושת הספקים הללו של החינוך מצוי במחלוקת בין המחייבים שליטה רבה של המדינה לבין המעדיפים התערבות הכרחית בלבד על ידה. הגדרת החינוך כטובין ציבוריים מחייבת הגדרה של אופן הקצאתו על מנת לספק חינוך באופן מיטבי לשם הגדלת המשאבים העומדים לרשותה של החברה וההוגנות החברתית. לשם כך יוצגו בפני הסטודנטים מונחים ומושגים מאקרו-כלכליים רלוונטיים, אמצעים להתערבות של המדינה ופרמטרים להערכת ההתערבות. בהמשך יעסוק הקורס בתהליכי תקצוב, ברמת המדינה וברמת בית הספר, בהתאם לעקרונות שנסקרו לעיל.

ניהול אסטרטגי של משאבי אנוש

ד"ר גילת כהן

1 ש"ש, שנה ב'

מטרת הקורס היא להקנות למשתתפים הבנה של מערך משאבי אנוש בארגון מנקודת מבט אסטרטגית, תוך התייחסות לאתגרים הניהוליים כפי שהם באים לידי ביטוי בניהול המשאב האנושי בביה"ס ובארגוני חינוך אחרים. במהלך הקורס נסקור היבטים שונים של ניהול המשאב האנושי: גיוס, מיון וקליטת עובדים חדשים, תכנון קריירה וניהול קריירה של העובדים בארגון, ניתוח והערכת עיסוקים, הערכת עובדים ניהול ביצועים ואסטרטגיות תגמול, הדרכה אימון ופיתוח של עובדים, ועוד. נעשה שימוש בדוגמאות הלקוחות מעולם הארגונים הציבוריים והעסקיים, ונבחן את הרלבנטיות והשימויות של הידע הרב שנאסף שם בניהול המשאב האנושי לארגונים חינוכיים.

משפט וחינוך

ד"ר ניבי גל-אריאלי

1 ש"ש, שנה ב'

הקורס מיועד לאנשי חינוך המכשירים עצמם לנטילת תפקידים בכירים במערכת. הוא מציג שאלות שהמענה עליהן נעוץ בעקרונות משפטיים כלליים, כגון שאלת הזכות לחינוך, שאלת היקף חובתה של המדינה לדאוג לחינוך ושאלת איזון האינטרסים הרצוי בין ערכים מתנגשים בתחום החינוך. משתתפי הקורס ילמדו את עקרונות השיטה המשפטית הנוהגת במדינת ישראל, יערכו הכרות עם חוקים מרכזיים הרלוונטיים לעבודתם, ידונו בשאלות משפטיות העולות בעבודתו של איש החינוך ויתרגלו התמודדות עם סוגיות חינוכיות ומנהליות בכלים משפטיים.

בצד הצגה של התשתית התחקית של מערכת החינוך בישראל, הקשריה והשלכותיה על מדיניות החינוך ומגמותיה, יפגיש הקורס את המשתתפים עם סיטואציות בית ספריות בהן נדרשת הכרעה בין אינטרסים שונים ובחירה בקו פעולה על יסוד מערכת נורמטיבית מחייבת.

קורסי בחירה (4 ש"ש)

חדשנות ויזמות בחינוך

ד"ר אריה הרשקוביץ

1 ש"ש, שנה א'

הקורס ידון במושג החדשנות וחשיבותו בחברת המידע. הוא יבחן את התנאים הדרושים לחדשנות בכלל ובחינוך בפרט. בהמשך נציג גישות חינוכיות חדשניות, נסווג וננתח אותם על פי מספר פרמטרים: אישיותיים, חברתיים וכלכליים. כמו כן נבחן את השימוש בטכנולוגית מידע לקידום מטרות חינוכיות. בפני הסטודנטים יוצגו גם המערכות הארגוניות השונות העוסקות בחדשנות בחינוך בישראל ופרויקטים שנעשו בעבר ונעשים כעת במסגרתן. הסטודנטים יתבקשו להכין פרויקט חינוכי חדשני, להציגו בפני הכיתה ולהעריך אותו על פי הפרמטרים שנלמדו בקורס.

מנהיגות חינוכית מעצבת בבית הספר החדשני

פרופ' ישעיהו תדמור

1 ש"ש, שנה ב'

ננתח בקורס מגמות פוסט-מודרניות, המשפיעות על ממדי החינוך ועל בית הספר כיום. נברר וננתח דילמות חינוכיות ומנהיגותיות המשתמעות מהן. במיוחד נתרכז בתפקיד המנהיגות בתחום החינוך לערכים ובתפקידה בטיפוח התרבות הבית ספרית. נעסוק ב"מחוזות התרבות הבית ספרית: האינטלקטואלית, הלשונית, הרגשית, הגופנית-הפעלתנית, האקולוגית, הערכית, המוסרית, החברתית, האמנותית, הרוחנית. נאיר על רמות עיליות במנהיגות המעצבת: מנהיגות השראתית, יצירתית-אמנותית", דיאלוגית, סימבולית, חינוכית-אקזיסטנציאליסטית ורוחנית.

בתי-ספר בניהול עצמי - התמודדות עם דילמות ניהוליות

ד"ר כמאל שופאנייה

1 ש"ש, שנה א'

בית-ספר בניהול עצמי מבוסס על הרעיון של ביזור והעברה של הסמכות והאחריות (accountability) לבית-הספר. לפי תפיסה זו, בית-הספר מקבל סמכויות שהיו נתונות עד כה בידי משרד החינוך והרשות המקומית בתחומים מנהליים, תקציביים ופדגוגיים. מספר הנחות יסוד הנחו את בנייתו והקמתו של בית הספר בניהול עצמי: האצלת סמכויות ישירות לבית הספר מאפשרת לתעל את המשאבים הקיימים בהתאמה לצורכי המוסד ואוכלוסיית התלמידים ומובילה לקבלת החלטות בזמן אמת וביתר התאמה לצרכי המוסד. הסמכות והאחריות ירוכזו בצומת הקרוב ביותר לתלמיד ולמשפחה. תתפתח שיטה תקפה של נשיאה באחריות על ידי הצמדת הסמכות לאחריות. תתאפשר קרקע הולמת ומעשית למעורבות ההורים והקהילה בחינוך ולפיתוח ייחודו של בית הספר כחלק מהקהילה (פרידמן ברמן ותורן, 1997). מטרות הקורס לבחון את הסיבות שהביאו למעבר בתי הספר לניהול עצמי והפוטנציאל הגלום בתהליך זה להצלחת בית הספר. כמו כן יתמקד הקורס בהבנה מעמיקה של תהליכי השינוי המתרחשים בבית ספר בניהול עצמי. יתקיים דיון מושכל, מושתת על תיאוריות ודוגמאות רבות מהשטח, בתכנון בית ספרי דינמי ובהבנת תקציב במערכת מתחדשת תוך כדי בחינת הסוגיות המלוות את עבודת הצוות החינוכי בבית ספר זה. דגש מיוחד יושם על השינויים בעידן "אופק חדש" ו"עוז לתמורה".

ניהול בחינוך הבלתי פורמאלי

ד"ר הלל וורמן

1 ש"ש, שנה ב'

הקורס מכון להכרות עם ארגוני החינוך ועם מערכת החינוך הבלתי פורמאלית בישראל, מתוך ראייה ביקורתית, לבחינת הנחות היסוד, הפילוסופיה הארגונית והחזון. כמו כן מיועד הקורס ללמידה של היבטים ניהוליים ותהליכים חברתיים בארגון הבלתי פורמאלי, היסטוריה עם מבט לעתיד ולאפיון הקשר בין מערכת החינוך הפורמאלי לחינוך הבלתי פורמאלי על מכלול ההיבטים הסותרים והמשלימים. הניהול בחינוך הבלתי פורמאלי, אשר יוצג כתפקיד מורכב ותובעני הנשען על מיומנויות תיאורטיות ופרקטיות ייחודיות, יידון בקונטקסט של זירות ארגוניות שונות: א. החינוך החברתי בבתי"ס מסוגים שונים – עיוניים, ניסויים, עמלניים-חקלאים, פנימייתים ב. תנועות נוער ג. עמותות חינוכיות ד. מערכות חינוך של נוער בסיכון ה. מוסדות תרבות ו. מתנ"סים ז. חינוך צבאי "בלתי פורמאלי – הגדנ"ע והתנדבות של תלמידי בתי"ס בבסיסים וימ"חים ח. קרנות פילנתרופיות ט. מכוני מחקר י. ארגוני מתנדבים.

מיומנויות ניהול מתקדמות (קורס מקוון)

ד"ר אריה הרשקוביץ

1 ש"ש, שנה א'

הקורס עוסק בבחינה ופיתוח מיומנויות ניהול מתקדמות של הסטודנטים (המשמשים בתפקידי ניהול במערכת החינוך) על מנת לסייע להם בפיתוח ניהול אפקטיבי שיוביל לשיפור ההישגים הלימודיים והחינוכיים של התלמידים וצוות המורים. הקורס יציג גישות ניהוליות שונות שרובן פותחו במגזר העסקי. הגישות הללו מיועדות לסייע במאבק על משאבים מוגבלים, וביכולת לעמוד בדרישה להשגת מטרות סותרות. הן מציעות כלים אפקטיביים לפתרונות דינאמיים וחשיבה חינוכית ארוכת טווח, נוכח המציאות החינוכית המורכבת ורבת הפנים בישראל. הקורס יביא לידי ביטוי את ניסיונם הניהולי של המשתתפים, ויבחן דרכי התמודדות המשמשות את המנהלים להתמודד עם אתגרי החינוך המשפיעים על מערכת החינוך, הלכה למעשה.

אתיקה בניהול

ד"ר קובי אסולין

1 ש"ש, שנה ב' / סמסטר קיץ

אתיקה היא התחום אשר עוסק במפגש בין בני אדם והשאלות שמפגש זה מציף ביחס למה ראוי שאעשה? אתיקה מקצועית היא הניסיון לשקף בתוך הדיון האתי הכללי את מה שמייחד את התחום המקצועי ואשר מהווה שיקול מרכזי, גם אם לא מכריע, בשיקול האתי הכללי. הקורס יעסוק בפרספקטיבה מקצועית-אתית ייחודית זו ובהשלכותיה. במסגרת הדיון נציף שאלות בדבר הפונקציה המקצועית-מעמדית של הסובייקט האתי בדיון (מנהל, מורה, תלמיד, איש סגל, הורה), באופן בו הקשרים חוץ-אתיים פוגשים את ההקשר האתי (משפטיים, קהילתיים, ארגוניים, פוליטיים ותרבותיים) ובאופן בו אלו מעמידים סיטואציות אתיות ואף דילמות אתיות גדושות ומורכבות ביותר. הקורס יכלול ארבעה שערים: (1) המסד התיאורטי שמנחה את האתיקה המקצועית (2) דיון בדילמות ובסיטואציות פרטניות מנקודת מבט אתית (3) דיון ברמת המקור בשאלות של מדיניות חינוכית, אופי המוסד הבית ספרי, האופן בו מנהל כמוביל מערכתי בוחר להתמודד עם שינויים פוליטיים-תרבותיים (ניאו-ליברליזם, תרבות הצריכה), וכיצד אלו צפים אל הסיטואציה החינוכית-אתית. (4) אתיקה מקצועית מנקודת מבט של מידות טובות (virtue ethics).

ניהול בתי ספר לעבודה עם אוכלוסיות בסיכון (הקורס פתוח גם למתמחי ניהול פדגוגי והערכה)

ד"ר מיכל ראזר

1 ש"ש, שנה ב'

בעקבות מדיניות אי-ההנשרה, בתי ספר נתבעים להתמודד עם אחוז עולה מידי שנה ושנה של ילדים ונערים עם התנהגויות על רצף הסיכון. סוגיה זו היא סוגיות קשה ביותר המוטלת לפתחו של מנהל ב"ס ומכבידה מאוד על מורים ומנהלים בעבודתם.

מנהלי בית הספר אשר עובדים עם אוכלוסייה על פני רצף הסיכון מתמודדים עם תופעות של משברים חוזרים על רקע של חוסר גבולות, כישלונות רצופים, חולשה בסיסית בשיטות הוראה אפקטיביות לאוכלוסייה מגוונת, שחיקה חזקה של הצוות, וחוסר הענות של הסביבה לצרכים של בית הספר. הטיפול בילדים על רצף הסיכון במסגרת בתי הספר הנורמטיביים כרוך במאמץ מיוחד עבור מנהלים וממלא חלק גדול מזמן הניהול ומתשומת הלב הניהולית. סוגיה זו מאיימת פעמים רבות על רווחת הצוות ועל מעמד ביה"ס בקהילה. מנהלי בתי ספר העובדים עם תלמידים מרקעים חברתיים שונים, נדרשים לניהול, המתמודד עם מורכבויות אנושיות ועם צורך ביצירת התאמות בית ספריות לתלמידיהם השונים. התאמות אלו מתחילות ביכולת המנהל להנהיג את הצוות החינוכי להתפתחות והתמקצעות תמידית. על המנהלים לדעת כיצד לגייס את הצוות לעבודה מאומצת הכרוכה בקושי, עומס ומצוקה מתמשכת, וכיצד לשתף את הצוות בתחושת הערך והשליחות שבעבודה זו.

הקורס יעסוק בלמידה מעמיקה של הנושא במטרה להרחיב את רפרטואר התגובה של המנהל ובכך לתת לו אפשרויות הובלה חדשות.

התמחות ניהול פדגוגי והערכה (9 ש"ש)

שיעורי חובה (5 ש"ש)

פיתוח ידע קוריקולארי פדגוגי

ד"ר דינה לרון

1 ש"ש, שנה א'

מציאות החיים סביבנו גולשת למימדים שאופיינו בזמנו כממדים עתידיניים: "הקרוב והרחוק" והסדר והמקרויות, שוכנים בכפיפה אחת בעולם פלורליסטי ודינאמי. הלמידה מתרחשת בכל מקום, בכל עת ועל-ידי כל אחד, כאשר מערכת היחסים בין בני האדם ובין תוכני המרחב הם מורכבים ורב ממדיים ורכישת הידע מתרחשת מעבר ללמידה אקדמית ממוסדת (לוי, 1996, אבירם 2000). הידע הפך לעוצמה (טופלר, 1992). מהפכת התקשורת והשינויים הכלכליים והארגוניים המאפיינים את הפוסט-מודרניזם יצרו שינוי בתפיסות הידיעה והלמידה – מתפיסות של למידה פסיבית של ידע סטטי לתפיסות של למידה תוך-פעולה של ידע מעשי משתנה תדיר. מטרת קורס זה לבחון את תהליכי ההוראה-למידה במציאות משתנה תלוית הקשרים תרבותיים ואינטלקטואליים רחבים ותוך זיקה לרלוונטיות שלהם, ולנתח את השפעת המציאות המשתנה על תהליכי ההוראה-למידה והנגזר מהם.

למידת מורים והתפתחות מקצועית

יפעת אשרת-פינק

1 ש"ש, שנה ב'

ההתפתחות המקצועית של מורים מורכבת משלבים אשר במהלכם הם חווים שינויים בסוג הצרכים שיש להם ובעמדותיהם כלפי המקצוע וכלפי מקום עבודתם. הידע המעשי והתיאורטי מצביע על הבדלים משמעותיים בדרגת תפקודם של מורים הנמצאים בשלבים שונים של התפתחותם המקצועית. הבדלים אלו

משפיעים על האינטרס והעניין של המורה בהפעלת שינוי במוסד החינוכי ועל מידת מעורבותו בו. ניתן לומר שהתפתחות מקצועית של מורים שונה אצל מורים שונים מבחינה פסיכולוגית, אינטלקטואלית, אתית ומוסרית ושהיא תוצאה של תהליך למידה המכוון על-ידי רכישת ידע, תובנות, עמדות ופרטואר של מיומנויות שהמורה זקוק להן בעשייה היומיומית שלו. מטרת שיעור זה הוא לבחון את המושגים המגדירים התפתחות מקצועית, לנתח מודלים ושלבים שונים של התפתחות מקצועית של מורים, לבחון את משמעותם למעורבות של מורים בחיי בית הספר, ועקב כך להכיר בחשיבות הלמידה המתמשכת להתפתחותם המקצועית של המורים ולאיוכות עבודתם.

הדרכת מורים במערכת

ד"ר יפעת אשרת-פינק

1 ש"ש, שנה ב'

ההדרכה היא מפגש מקצועי המכוון לביסוס ההוראה כפרופסיה. מפגש זה, בין מדריך למודרך, מהווה גשר בין ידע מוקדם ומתפתח לבין פרקטיקה. כמו בפרופסיות אחרות גם הדרכת מורים מהווה חוליה בהתפתחות המקצועית בהוראה, כאשר היא מעוגנת בידע דיסציפלינארי ובידע פדגוגי הנרכשים בעת הכשרת המורה לעבודתו ומתוך ניסיונו בשדה.

המדריך הוא מומחה, אשר אמור לספק למודרך (אדם שמומחיותו בתהליך רכישה והבנייה), תמיכה, עידוד לעשייה וידע. במקביל מעודדת האינטראקציה בין המדריך למודרך, גם את צמיחתו ואת התפתחותו המקצועית של המדריך.

הקורס מכוון להכרת מכלול תפקידיו של המדריך והמיומנויות הכרוכות בהם, לגיבוש תפיסת התפקיד של מדריך-מורים, לדיון בגישות, דגמים וסגנונות שונים של תהליכי הדרכה ולהבנת ההיבטים המערכתיים של עבודת המדריך.

הערכת תוכניות ופרויקטים חינוכיים

ד"ר איריס וגנר-גרשגורן

1 ש"ש, שנה א'

תהליכי הערכה והשימוש בהם כמרכיב אינטגרלי בתכנון ובביצוע מהלכים חינוכיים תופסים מקום מרכזי בגיבוש ועיצוב תוכניות ופרויקטים חינוכיים בבית הספר. מטרת קורס זה להכיר וליישם ברמות שונות תיאוריות ושיטות הערכה המתייחסות לתוכניות ופרויקטים חינוכיים בשלב בנייתם, הפעלתם וסיכומם. תכני הלימוד יזמנו הכרה, תכנון ושימוש במודלים שונים להערכת תוכניות ופרויקטים חינוכיים בתהליכי הערכה ומשוב פנימיים וחיצוניים על מנת להפיק לקחים, לשנות ולשפר. זאת תוך מתן מענה לצורכי ההערכה של גורמים חינוכיים שונים במערכת (כגון מנהלים, מורים, גננות, מפקחים, רשויות מקומיות, מרכזי מקצועות), כמו גם הערכת תוכניות ופרויקטים בהלימה לחזון הבית ספרי.

שיעורי בחירה (4 ש"ש)

השפעת התקשוב על בית הספר - דילמות מרכזיות (קורס מקוון)

ד"ר ענת שמלא

1 ש"ש, שנה א'

הויכוח על היחס שבין טכנולוגיה לחינוך מתקיים במציאות שבה נוכחותה של הטכנולוגיה בחייהם היומיומיים של תלמידים, מורים והורים היא עובדה משמעותית קיימת. משתתפי הקורס יכירו את מגמות ההתפתחות הצפויות בתחום זה בארץ ובעולם, את האפשרויות הגלומות בשילובן של טכנולוגיית המידע

והתקשורת בתחום ההוראה והחינוך, ומנגד – ילמדו לזהות את הקשיים והסכנות הנובעים מהטמעתה של טכנולוגיה זו. תובנות אלה עשויות ליצור בסיס לשינויים קוריקולאריים והוראתיים-חינוכיים אותם תוביל המנהיגות הפדגוגית החדשה.

תהליכי שינוי במערכת החינוך

ד"ר גלית ברנשטוק

1 ש"ש, שנה א'

השינויים בסביבה בה פועלת מערכת החינוך, הפורמאלית והבלתי פורמאלית, והשינויים המתחוללים במערכות אלה כעת ובעתיד הקרוב, יוצרים אתגר לאנשי החינוך. מטרת קורס זה להקנות ידע תיאורטי עדכני מהמחקר והספרות המקצועית על תהליכי שינוי בארגונים בכלל ובמערכות חינוך בפרט. בקורס נדון במיומנויות האישיות הנדרשות להובלת שינוי, נבחן את הגורמים השונים המניעים שינוי וכן נלמד על שינוי כמקרה פרטי של תהליך קבלת החלטות, נבין את הגורמים וההתנגדות לשינוי ודרכים אפשריות להתמודד עם ההתנגדויות וכן נציג דילמות סביב הובלת תהליכי שינוי בארגוני חינוך. הקורס יתמקד בניתוח של תהליכי שינוי שהתרחשו ברמה בית ספרית, פרי יוזמה של אנשי הצוות.

חזון חינוכי ומנהיגות בעולם החינוך

ד"ר סאוסן תאברי עוואד

1 ש"ש, שנה א'

חזון הוא סוג של תמונה עתידית שהמנהיג חוזה ושואף לממש אותה בתוך הארגון אותו הוא מוביל: לאן יתקדם הארגון ואיך הוא ייראה בעתיד. את התמונה הזו הוא מנסה לפרק לחלקים כדי להתחיל לעבוד עליה ולממשה ביחד עם הצוות שלו. מטרת הקורס היא להקנות לסטודנט ידע בנושא חשיבותו של תהליך גיבוש חזון אישי בכלל ובניית חזון לארגון בפרט. הקורס יתמקד בחשיפת הסטודנט, תוך כדי בדיקה רפלקטיבית אישית, קבוצתית, וארגונית, לשלושה תהליכים מרכזיים של: (1) בניית/גיבוש חזון (2) פיתוח תכנית פעולה למימוש החזון (3) הערכה, ומעקב למימוש החזון.

הקונפליקט היהודי ערבי: התנסות אישית לאור התיאוריה

ד"ר רבאח חלבי

1 ש"ש, שנה ב'

מטרת הקורס חקירת הקונפליקט הערבי-יהודי, דרך התנסות אישית במפגש בין סטודנטים יהודים וסטודנטים ערבים. ננסה ללמוד על הקונפליקט האמיתי בחוץ דרך התהליך שיקרה בכיתה בין הסטודנטים, מתוך הנחה שהכיתה תהווה מיקרוקוסמוס של המציאות. רובו של הקורס יתנהל בצורת דיאלוג בין הסטודנטים סביב הקונפליקט היהודי-ערבי, כאשר הדיון יהיה פתוח והנושאים הנדונים יהיו ביוזמת הסטודנטים. אני כמרצה אתרום את התובנות שלי על התהליך תוך כדי הדיאלוג וכן בהרצאות מובנות, לחידוד נושאים רלוונטיים שיעלו בדיאלוג. ההרצאות העיוניות תעסוקנה בנושאים כמו: זהות קבוצתית, התפתחות של זהות אתנית ותרבותית והמפגש ככלי חינוכי.

הערה: סדנה זו מוגבלת לעשרים משתתפים, מחציתם יהודים ומחציתם ערבים

הערכת ההוראה (קורס מקוון)

ד"ר איריס וגנר-גרשגורן

1 ש"ש, שנה ב'

אנשי מקצוע הם בדרך כלל בעלי רצון לעמוד בסטנדרטים גבוהים, שמציב להם מקצועם ולקבל הכרה פורמלית בהישגיהם המקצועיים (נבו, 2001). "סטנדרט הוא מונח המגדיר כמות נצברת של ידע ושל מערכת מיומנויות, שהם הבסיס לחינוך איכותי" (Ravitch, 1995). לפי הסטנדרטים הכללים, הוראה יעילה היא תהליך מורכב הדורש ממורים שליטה ברפרטואר של אסטרטגיות ושיטות הוראה (Buday & Kelly, 1996). המורה הטוב הוא זה המקדם באופן יעיל את למידת התלמידים. מורה זה בולט בכך שיש לו רמה גבוהה של ידע, כישורים, יכולות ומחויבויות (חטיבה, 2002). מטרת קורס זה היא לבחון את הסטנדרטים הרצויים של הוראה איכותית ואת התנהגויות המורה הדרושות להוראה טובה. הקורס יעסוק בדילמות הקשורות להערכת עבודת המורה, משמעותה והשלכותיה על המורה, על איכות ההוראה שלו ועל תרבות הערכה בבית הספר.

הערכת לומדים (assessment) (קורס מקוון)

ד"ר חנה קורלנד

1 ש"ש, שנה א'

הכשרת הלומד בעולם טכנולוגי מתוחכם המאופיין בהשתנות והתחדשות מתמידים, מכתוב שינוי בתפיסות ההוראה, הלמידה והערכה. כדי לתפקד באופן אפקטיבי בעידן הנוכחי, נדרשות כשירויות מיוחדות ברמה הקוגניטיבית והמטה-קוגניטיבית, וכמו כן כשירויות חברתיות וכשירויות בניהול משאבים ואיכויות אישיות. הדגש בהערכת הישגים מוסט מהגישה הכמותית הפסיכומטרית לכיוון הגישה האיכותית-קונטקסטואלית במטרה להעריך את טיב הביצוע של הלומד ולקדם אותו. גישה זו מכתובה שימוש בכלים המעריכים גם תוצרים וגם תהליכים והיא מתארת ומתעדת את הלמידה תוך שיתוף התלמיד בהערכת הישגיו ותכנון הדרכים בהן ישפר אותם במידת הצורך.